

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VI

БРОЈ 6

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

THE SASA LIBRARY FORUM

YEAR VI
VOLUME 6

Accepted on December 26th 2017, at the 10th meeting of the SASA Department of
Language and Literature, following the reviews of academician
Nada Milošević-Dorđević and academician *Predrag Piper*

Editor-in-chief
academician
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2018

ISSN 2335-0121

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VI

БРОЈ 6

Примљено на X скупу Одељења језика и књижевности
од 26. децембра 2017. године, на основу рецензија академика
Наге Милошевић-Ђорђевић и академика *Предрага Пийера*

Уредник
академик
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД
2018

© Српска академија наука и уметности, 2018

Трибина Библиотеке САНУ основана је да приказује јавности нове књиге чланова САНУ, нова издања САНУ и њених института, из свих области наука и уметности. Први уредник Трибине био је академик Никша Стипчевић, управник Библиотеке САНУ од 1991. до 2011. године. Од октобра 2011. године уредник Трибине је академик Миро Вуксановић, управник Библиотеке САНУ.

Годишњак *Трибина Библиотеке САНУ* покренут је 2013. године. У првом броју донет је целовит преглед приказаних књига у Салону САНУ од 1991. до јуна 2011. године, а потом, у хронолошком низу, текстови казани на Трибини од новембра 2011. до краја 2012. године. У другом броју штампани су текстови са Трибине из 2013. године. У трећем броју објављени су текстови са Трибине из 2014. године. У четвртном броју су текстови са Трибине из 2015. године. У петом броју су текстови са Трибине из 2016. године. У шестом броју су текстови са Трибине из 2017. године.

Прилози се објављују без измена. Дати су наслови где их није било на саопштењима.

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ
17. I 2017 – 5. XII 2017.

Уредник
академик Миро Вуксановић

Стручне сараднице
Стасја Церовић • Биљана Јоцић

САДРЖАЈ

<i>Византијско наслеђе и српска уметности. Књ. 1–3 / главни уредници Љубомир Максимовић, Јелена Триван . . . . .</i>	<i>11</i>
<i>Едиција Корени : српске земље, насеља, порекло сџановништва и обичаји [фотиографско издање радова Јована Цвијића и његових следбеника] / уредник и приређивач Борисав Челиковић . . . . .</i>	<i>25</i>
<i>Прусси и виолина у Забели : о Михаилу Ђурићу њоводом његовогодишњице његовој ујокојења : (2011–2016) / Данило Н. Басића . . . . .</i>	<i>43</i>
<i>Чувар достојанства филозофије : сџоменица о годишњици смрти академика Михаила Ђурића : (1925–2011) / приредио Данило Н. Басића . . . . .</i>	<i>43</i>
<i>Наука : сџање, сџрапџија, њерсџектџиве : зборник радова са научној скуџа одржаној 5. и 6. јуна 2015. / уредник Александар Косић . . . . .</i>	<i>57</i>
<i>Свејлосси у развоју друштва : џрошлосси, садашњосси и будућносси / уредници Зоран В. Појовић, Бранислав Јеленковић . . . . .</i>	<i>63</i>
<i>Минерални ресурси никла у Србији и ушџицај на живошџну средину / уредник Видојко Јовић . . . . .</i>	<i>81</i>
<i>Фауна реџишџих водоземаца Србије / Георџ Цукић, Тања Д. Вуков, Милош Ј. Калезић ; уредник Радмила Пеџановић . . . . .</i>	<i>81</i>

<i>Зайамћења / Василије Ђ. Кресћинћ</i>	95
<i>Манастир Свуденица : 700 година Краљеве цркве / уредник Љубомир Максимовић, Владимир Вукашиновић</i>	107
<i>Свети Никита код Скопља : задужбина краља Милутина / Миодраг Марковић</i>	107
<i>Србија и Русија : 1814–1914–2014 : међународни научни скупи 13–14. октобар 2014. године / уредник Михаило Војводић</i>	125
<i>Косовско-метохијски зборник. 6 / уредник Михаило Војводић</i> ..	125
<i>Гени и њеном / уредник Милена Сивановић</i>	135
<i>Основи манипулација њенима / Милена Сивановић</i>	135
<i>Depleted uranium induced Petkau effect : challenges for the future / Svetlana Zunic, Ljubisa Rakic.</i>	156
<i>Дан Библиотеке САНУ посвећен Вељку Пећровићу (1884–1967–2017)</i>	177
<i>Свања и њерсекуиве мултикултурализма у Србији и државама реиона : зборник радова са научној скупи одржаној 10–11. септембра 2015. / уредници Војислав Сивановић, Горан Башић</i>	189
<i>Сво српских академика у Колекцији Одговори Милоша Јевтића.</i>	209
<i>Тесла за сва времена / уредници Зоран В. Појовић, Дејан Појовић, Слободан Вукосавић</i>	225
<i>Од Сунчевој система до граница васионе / уредник Зоран Кнежевић</i>	225
<i>Модернизација Србије традицијским законима од 1837. до 1903. / [сакупио] Бранислав Крсћинћ ; уредници Часлав Оцић, Милан Лојаница</i>	247
<i>Глас САНУ ; књ. 426. Одељење друштвених наука ; књ. 32 / уредник Данило Басић</i>	247

<i>Епидемија њазносѝи и Србија / уредник Драѝан Миѝић . . . . .</i>	<i>259</i>
<i>Знамениѝи Срби о Хрваѝима / Василије Ђ. Кресѝић . . . . .</i>	<i>263</i>
<i>Великохрваѝске ѝреѝензије на Војводину, Босну и Херѝеѝовину = Greater Croatian pretensions to Vojvodina and Bosnia and Herzegovina / Василије Ђ. Кресѝић ; [ѝреводилица Таѝѝјана Ђосовић] . . . . .</i>	<i>263</i>
<i>Љубомир Симовић / ѝрпредио Боѝдан А. Поѝовић . . . . .</i>	<i>279</i>
<i>Именик ауѝора, уредника и ѝоворника . . . . .</i>	<i>295</i>

Наука : стање, стратегија, перспективе : зборник радова са научног скупа одржаног 5. и 6. јуна 2015. / уредник Александар Костић. – Београд : САНУ, 2016

Говорили: академик Зоран Љ. Петровић
дописни члан Александар Костић
проф. др Вера Дондур

У Београду, уторак 28. фебруар 2017. у 13 часова

СРПСКА НАУКА ДАНАС

Преко својих одељења и одељенских одбора, самостално и у сарадњи са другима, Српска академија наука и уметности, редовно организује циклусе научних скупова и предавања, с намером да обликује и саопшти своја становишта о значајним питањима из различитих области. Тако је, у оквиру циклуса скупова о стратешким правцима развоја Србије у нашем веку, приредила зборник о образовању који смо приказали прошле године, а управо је изашао из штампе зборник о науци, с поднасловом: *стање, стањеија, њерсекише*.

О зборнику ће говорити академик Зоран Љ. Петровић, професор Вера Дондур, учесници скупа, и дописни члан САНУ Александар Костић, уредник књиге.

Слободан сам да укажем на само четири места у зборнику који су добили моју пажњу, који су сићушни наговештаји да и људи који се не баве науком овде могу да нађу занимљивости као што су ове:

(1) „Брзина путничког воза на релацији Београд–Ниш у последњих 120 година је:

- 1898. године – 5 сати и 30 минута;
- 1914. године – 5 сати;
- 2015. године – 5 сати и 36 минута по реду возње (са просечним кашњењем од 7 сати и 15 минута).“

(2) „Јавности је мање познато да је у Србији, још у другој половини XIII века, постојала световна школа коју је за девојке из сиромашних породица основала Јелена Анжујска, супруга краља Уроша I из династије Немањића. Поређења ради, треба рећи да су у већини других европских земаља прве световне женске школе настале неколико стотина година касније.“

(3) „Бојим се да постајемо све неспособнији да схватимо свет у коме живимо и да су нам увиди које могу да пруже друштвено-хуманистичке науке исто толико потребни колико су нам потребне и високе технологије.“

(4) „Да ли можемо да као пијани милионери купујемо колаче од Марије Антоанете за нашу научну популацију која пати од дијабетеса?“

Први говорник на нашој четвртој овогодишњој Трибини смислио је духовито иронично питање које сте чули – академик Зоран Љ. Петровић.

(Реч уредника Трибине)

М. В.

Александар Костић

ПОВОДОМ ЗБОРНИКА *НАУКА: СТАЊЕ, СТРАТЕГИЈА, ПЕРСПЕКТИВЕ*

Зборник који је пред нама садржи радове саопштене на скупу под насловом „Наука: стање, стратегија, перспективе“ који је одржан у Српској академији наука и уметности и на Филозофском факултету Универзитета у Београду 5. и 6. јуна 2015. године. Зборник се састоји из три дела. У прва два дела дата су излагања са скупа одржаног јуна 2015. године, док трећи део садржи излагања са симпозијума посвећеног друштвеним и хуманистичким наукама који је одржан 11. марта 2016. године у Српској академији наука и уметности.

Скуп посвећен науци са пратећим зборником који је пред нама други је у оквиру циклуса скупова под насловом „Стратешки правци развоја Србије у XXI веку“. Први скуп био је посвећен образовању, а

новембра 2016. године одржан је трећи скуп, посвећен култури. Ове године биће одржан скуп посвећен економији, а следеће године државном уређењу. Пет поменутих области, *образовање, наука, култура, економија и државно уређење* представљају основу сваког уређеног друштва и стабилне државе. Приметимо да је свака од тих области у Србији под знаком питања, неке од њих су у дубокој кризи, а неке у маглама транзиционих лутања. Био је то разлог да се овим областима приђе са научног и стручног становишта, да се водећи људи у појединим областима позову да прикажу стање и дају своје мишљење о могућим решењима. По завршетку серије од пет скупова, циклус „Стратешки правци развоја Србије у XXI веку“ се обнавља, чиме постаје стална годишња активност САНУ у оквиру које ће моћи у интервалима од по пет година да се прати стање у наведеним областима, али биће то истовремено и знак континуираног ангажовања САНУ на кључним проблемима ове земље.

Организујући овај циклус скупова Одбор за филозофију и друштвену теорију Одељења друштвених наука Српске академије наука и уметности жели да установи сталне линије активности по којима ће САНУ бити препозната не само у стручној него и у широј јавности. Са друге стране, зборници са ових скупова биће сведочанство о томе како је српска елита видела проблеме са којима се суочавамо у кључним областима функционисања државе и која је решења за ове проблеме предлагала. Биће то, нема сумње, и сведочанство о различитости мишљења, понекад сукобљених али никада антагонизованих до тачке иза које се саговорници више не чују. И то је, такође, она врста академског дијалога који нам често недостаје.

Зборник који је пред нама настао је у времену озбиљних превирања у научној заједници Србије, у времену сукоба парцијалних интереса, настао је не само у одсуству визије шта би била дугорочна улога науке у Србији већ и у неслагању око тога шта је наука. О узаврелим полемикама и парализи међусобно сукобљених интереса сведочи и чињеница да данас, фебруара 2017. године, још увек није покренут нови пројектни циклус. Сведоци смо интересног окупљања и ангажовања дела научне заједнице које је мотивисано искључиво статусним и финансијским питањима. Истовремено, упадљиво је одсуство јасне визије о томе која је стратешка улога науке у Србији не само данас већ и у наредним деценијама.

Скуп посвећен науци из кога је настао овај зборник имао је за циљ не само да констатује постојеће стање несналажења и одсуства визије већ и да понуди могућа решења. Колико је у томе успео може се видети из излагања учесника који су приложили своје радове за овај

зборник. Концепцији скупа и симпозијума, а самим тим и зборника, могу се упутити многе примедбе. Остаје, међутим, чињеница да је он у великој мери веродостојно сведочанство о стању науке у Србији на почетку трећег миленијума, документ о томе како је научна заједница видела проблеме са којима се суочава и каква решења је за њих нудила. Дозволите ми стога да у најкраћим цртама прикажем скуп посвећен науци, а самим тим и садржај овог зборника.

Сам скуп, одржан јуна 2015. године састојао се из два дела. Првог дана осам излагача по позиву је дало своје виђење различитих аспеката науке у Србији и проблема са којима је суочена. Преглед стања науке у Србији дала је проф. Вера Дондур са Факултета за физичку хемију у Београду, док је Перо Шипка из Центра за евалуацију у образовању и науци приказао је сцијентометријску анализу научне продукције у распону од десет година. О финансирању науке говорио је проф. Тибор Сабо са хемијског факултета у Београду, а академик Зоран Петровић је, заједно са Горданом Маловић и Зораном Николићем, дао приказ ресурса и инфраструктуре који стоје на располагању науци у Србији. О односу науке и високог образовања говорио је академик Владимир Бумбаширевић, ректор Универзитета у Београду, док је Душан Николић са Правног факултета Универзитета у Новом Саду дао своје виђење поделе наука и њихове међусобне условљености. Проблем финансирања домаћих научних публикација и скупова био је предмет излагања Бојана Јовића из Института за књижевност и уметност у Београду, а о етици научног рада горио је академик Зоран В. Поповић.

Други део зборника обухвата ауторизоване транскрипте са округлог стола на коме су уводничари по позиву изложили различите проблеме науке у Србији који нису били обухваћени излагањима првог дана. О функционисању српске науке у међународном окружењу и улози државе у координисању науке, високог образовања и привреде говорили су Виктор Недовић и Бранко Бугарски, помоћници министра у Министарству просвете, науке и технолошког развоја. Своје виђење високог образовања из перспективе науке дао је Павле Павловић из Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“. Академик Милош Ђуран је указао на проблеме мобилности у академској и научној заједници, док је излагање академика Душана Теодоровића обухватило једно од горућих и болних питања науке у Србији – Како неутралисати институције које обезбеђују академску промоцију без научног учинка. Проблеме ваљаности сцијентометријског приступа у свом излагању је размотрио академик Милан Дамњановић, а на његово излагање се надовезао проф. Живан Лазовић са Филозофског фа-

култета Универзитета у Београду који је, имајући у виду друштвене и хуманистичке науке, изнео неколико предлога за алтернативне начине вредновања научне продукције. О постмодерним странпутицама историјске науке говорила је проф. Смиља Марјановић Душанић са Филозофског факултета Универзитета у Београду, док је академик Стеван Пилиповић указао на критеријуме и стандарде које треба поставити млађим генерацијама које ступају у академску и научну заједницу. Метрополитацији науке у Србији било је посвећено излагање Миодрага Петковића са Електронског факултета Универзитета у Нишу. И на крају, иако није учествовао на округлом столу, свој прилог је дао и академик Марко Анђелковић одговарајући на питање – зашто је Србији потребна наука.

По завршетку скупа наметнуо се закључак да је један од горућих проблема науке у Србији тек делимично размотрен и да му није у посвећена дужна пажња. Реч је о односу друштвених и хуманистичких наука са једне и осталих наука са друге стране. Статус друштвених и хуманистичких наука, начин вредновања њиховог учинка и финансирања, а посредно и услови напредовања на универзитетима, предмет су спорадичних расправа али и прећутног антагонизма који се рађа уз оптужбе да су ове науке привилеговане, да је начин вредновања њиховог учинка либералнији него у осталим наукама, а неретко се доводи у питање и то да ли су науке у правом смислу те речи. Са једне стране наводе се сцијентометријски подаци и упадљиво мања присутност тих наука у референтним часописима на SCI листи, док се са друге стране указује на то да су оне у много чему специфичне, да критеријуми који важе у природним наукама не могу да се примене на друштвене и хуманистичке науке, да је тежиште њиховог истраживања неретко усмерено на локалне теме од значаја за нашу, али не нужно и ширу научну заједницу у свету. Најзад, наводи се и чињеница да се у тим наукама резултати истраживања у великом броју случајева објављују у монографијама које се од стране Министарства неадекватно вреднују.

Питање статуса и начина вредновања у друштвеним и хуманистичким наукама није проблем само науке у Србији, то је глобални проблем о коме се воде озбиљне и темељне расправе на многим универзитетима и научним центрима у свету. Рекло би се да је то проблем настао као последица глобалне транзиције из једног културног, вредносног и мисаоног обрасца у нови, још увек недовољно дефинисан систем вредновања са наоко флуидном хијерархијом приоритета иза које се назире маргинализација тих наука.

Имајући у виду овакво стање, са јасним уверењем да би том проблему требало посветити више пажње, Програмски одбор скупа о на-

уци организовао је једнодневни симпозијум посвећен статусу, стању и вредновању у друштвеним и хуманистичким наукама који је одржан 11. марта 2016. године у Српској академији наука и уметности. Једнаест учесника је проблем друштвених и хуманистичких наука размотрило из различитих перспектива, а њихова ауторизована излагања су интегрални део овог зборника.

Али, као и скуп о образовању и недавно одржан скуп о култури, и скуп о науци је показао да је пет кључних области обухваћених циклусом „Стратешки правци развоја Србије у XXI веку“ заправо пет различитих аспеката једне нераздвојне целине, да су они међусобно условљени и да је решавање проблема у једној области нераскидиво везано за све остале области. И ма колико се трудили да будемо у сагласју са духом времена, неизбежно се намеће закључак да је обједињујући чинилац из кога се пројектују решења у свакој од наведених области *ефикасна држава* са јасном пројекцијом својих дугорочних стратешких интереса и циљева. Без ње свака од наведених области остаје изолована са својим наоко специфичним проблемима за које је свако решење нужно парцијално и привремено.

Стога би и серију од пет скупова, од којих би сваки био посвећен једној од поменутих области, требало посматрати као јединствену целину, са надом да ће на крају циклуса њихове путање да се стекну у заједничкој тачки из које ће бити могуће назрети целовиту слику стања Србије у овом времену, као и пожељне и могуће правце њеног даљег развоја. Уколико би циклус „Стратешки правци развоја Србије у XXI веку“ одговорио том захтеву, а зборник који је пред нама осветлио један његов аспект, онда су овај циклус и зборник који је пред нама испунили своју сврху.